

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13598/2557

นางละมัย ศักดิ์จิรพาพงษ์โจทก์ นางสาวรัชณี กรายแก้ว กับพวกจำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง พ.ร.บ.การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 มาตรา 28, ป.พ.พ. มาตรา 150, ป.อ. มาตรา 267, ป.อ. มาตรา 268, ป.อ. มาตรา 83, ป.วิ.อ. มาตรา 39, ป.วิ.อ. มาตรา 195

ย่อ / หลักกฎหมาย

ที่ดินพิพาทอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งตาม พ.ร.บ.การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2518 มาตรา 28 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ภายในระยะเวลาสามปี นับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินตามมาตรา 25 ใช้บังคับ ห้ามมิให้ผู้ใดจำหน่ายด้วยประการใด ๆ หรือก่อให้เกิดภาระติดพันใด ๆ ซึ่งที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน..." เมื่อ พ.ร.ฎ.กำหนดเขตที่ดินพิพาทให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดินมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 9 กันยายน 2536 การทำสัญญาซื้อขายระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2539 จึงอยู่ในระยะเวลาสามปี นับแต่วันที่ พ.ร.ฎ.กำหนดเขตปฏิรูปที่ดินใช้บังคับ สัญญาซื้อขายระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 หรือแม้สัญญาซื้อขายนี้จะป็นนิติกรรมอำพรางการกู้ยืมเงินโดยมอบที่ดินพิพาทเป็นหลักประกันตามที่ฝ่ายจำเลยนำสืบต่อสู้ ต่างก็เป็นนิติกรรมที่เป็นการจำหน่ายหรือก่อให้เกิดภาระติดพันใด ๆ ซึ่งที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน จึงเป็นการต้องห้ามตามมาตรา 28 วรรคหนึ่ง นิติกรรมนั้นจึงตกเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. มาตรา 150 โจทก์จึงไม่อาจมีสิทธิใด ๆ ในที่ดินพิพาท ที่ดินดังกล่าวยังคงอยู่ในการจัดการดูแลของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด นครศรีธรรมราช โจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหาย โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยที่ 1 และที่ 3

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสามตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 267, 268, 83 ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องแล้ว เห็นว่าคดีมีมูล ให้ประทับฟ้อง จำเลยทั้งสามให้การปฏิเสธ ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยทั้งสามมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 267, 268 วรรคแรก ประกอบมาตรา 83 จำเลยทั้งสามเป็นผู้ร่วมกันแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความเอง จึงให้ลงโทษฐานใช้หรืออ้างเอกสารเพียงกระเทยเดียว ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 268 วรรคสอง ลงโทษจำคุกจำเลยทั้งสามคนละ 1 ปี จำเลยทั้งสามอุทธรณ์ ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค 8 จำเลยที่ 2 ถึงแก่ความตาย สิทธินาคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (1) ศาลอุทธรณ์ภาค 8 มีคำสั่งให้จำหน่ายคดีโจทก์สำหรับจำเลยที่ 2 ออกเสียจากสารบบความ ศาลอุทธรณ์ภาค 8 พิพากษายืน จำเลยที่ 1 และที่ 3 ฎีกา โดยผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 8 อนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงที่คู่ความไม่ได้โต้เถียงกันในชั้นนี้รับฟังว่า ที่ดินพิพาทไม่มีเอกสารสิทธิใดตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลกะทูน อำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ในเขตปฏิรูปที่ดิน เดิมจำเลยที่ 2 เป็นผู้ครอบครองที่ดินจำนวนเนื้อที่ 8 ไร่เศษ รวมทั้งที่ดินพิพาทซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 5 ไร่ และจำเลยที่ 2 ทำหนังสือสัญญาขายที่ดินพิพาทให้แก่โจทก์และส่งมอบที่ดินพิพาทให้โจทก์ครอบครองทำประโยชน์ ต่อมาจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นบุตรของจำเลยที่ 2 กับที่ 3 ยื่นคำขอต่อสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดนครศรีธรรมราช ขอเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเขตปฏิรูปที่ดินในส่วนของจำเลยที่ 2 ซึ่งรวมทั้งที่ดินพิพาท โดยจำเลยที่ 2 ได้ลงชื่อในแบบกระจายสิทธิการถือครองที่ดิน ขอ

สละสิทธิการถือครองที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยที่ 1 มีจำเลยที่ 3 ลงชื่อยินยอมและจำเลยที่ 1 ให้ถ้อยคำต่อเจ้าพนักงานสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดนครราชสีมาว่า จำเลยที่ 2 ยกที่ดินพิพาทให้ตั้งแต่ปี 2548 ต่อมาจำเลยที่ 3 ทำการนำรังวัดปักหลักเขตในที่ดินพิพาทแทนจำเลยที่ 1 และคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดนครราชสีมามีมติในคราวประชุมครั้งที่ 2/2550 ให้จำเลยที่ 1 ได้รับคัดเลือกให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินพิพาท มีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยที่ 1 และที่ 3 ในข้อแรกว่า โจทก์มีอำนาจฟ้องหรือไม่ โดยจำเลยที่ 1 และที่ 3 ฎีกาว่า โจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหายเนื่องจากที่ดินพิพาทไม่อาจซื้อขายกันได้ ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2518 มาตรา 28 โจทก์จึงไม่ใช่ผู้มีสิทธิในที่ดินพิพาทและไม่ใช่ผู้ที่ได้รับความเสียหาย โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องนั้น เห็นว่า เป็นปัญหาข้อกฎหมายซึ่งฝ่ายจำเลยไม่ได้ยกขึ้นว่ากล่าวในศาลชั้นต้น แต่เป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ฝ่ายจำเลยจึงยกขึ้นอ้างในชั้นฎีกาได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 195 วรรคสอง ประกอบมาตรา 225 และเมื่อข้อเท็จจริงฟังว่า ที่ดินพิพาทอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2518 มาตรา 28 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ภายในระยะเวลาสามปี นับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินตามมาตรา 25 ใช้บังคับ ห้ามมิให้ผู้ใดจำหน่ายด้วยประการใด ๆ หรือก่อให้เกิดภาระติดพันใด ๆ ซึ่งที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการมอบหมาย ดังนั้น ต้องพิจารณาว่าพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ที่ดินพิพาทอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินตั้งแต่วันที่ใด ซึ่งพระราชกฤษฎีกาเป็นกฎหมายจึงเป็นเรื่องที่ศาลรู้เองได้ โดยคู่ความไม่ต้องนำสืบ เมื่อพิจารณาแล้วปรากฏว่ามีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดิน ในท้องที่ตำบลห้วยปริก อำเภอฉวาง และตำบลกะทูน อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครราชสีมา ให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ.2536 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาวันที่ 8 กันยายน 2536 และตามมาตรา 2 แห่งพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวบัญญัติให้พระราชกฤษฎีกานี้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป พระราชกฤษฎีกาจึงมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 9 กันยายน 2536 ดังนั้น การทำสัญญาซื้อขายระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2539 จึงอยู่ภายในระยะเวลาสามปีนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินใช้บังคับ สัญญาซื้อขายระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 หรือแม้สัญญาซื้อขายนี้จะเป็นนิติกรรมอำพรางการกู้ยืมเงินโดยมอบที่ดินพิพาทเป็นหลักประกันตามที่ฝ่ายจำเลยนำสืบต่อสู้ ต่างก็เป็นนิติกรรมที่เป็นการจำหน่ายหรือก่อให้เกิดภาระติดพันใด ๆ ซึ่งที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน จึงเป็นการต้องห้ามตามมาตรา 28 วรรคหนึ่ง ที่กล่าวในข้างต้นแล้ว นิติกรรมนั้นจึงตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 โจทก์จึงไม่อาจมีสิทธิใด ๆ ในที่ดินพิพาท ที่ดินดังกล่าวยังคงอยู่ในการจัดการดูแลของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดนครราชสีมา โจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหาย โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยที่ 1 และที่ 3 ต่อศาล ส่วนที่โจทก์กล่าวในคำแก้ฎีกาว่า สัญญาซื้อขายการครอบครองที่ดินป่าสงวนแห่งชาติระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 ไม่เป็นนิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์ต้องห้ามตามกฎหมาย ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1696/2544 นั้น เห็นว่า คำพิพากษาศาลฎีกาที่โจทก์อ้างนั้นเป็นกรณีพิพาทเกี่ยวกับที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ มิใช่ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ไม่อาจนำมาเทียบเคียงกับคดีนี้ได้ ที่ศาลล่างทั้งสองพิพากษามานั้น ศาลฎีกาไม่เห็นพ้องด้วย ฎีกาข้อนี้ของจำเลยที่ 1 และที่ 3 ฟังขึ้น และกรณีไม่จำต้องวินิจฉัยฎีกาข้ออื่นของจำเลยที่ 1 และที่ 3 อีกต่อไป พิพากษากลับ ให้ยกฟ้อง

องค์คณะ

พันธุ์เลิศ บุญเลี้ยง · ปदारณิ ลัดพลี · แรกรณ ปรีพนธ์พจนพิสุทธิ

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://thaideka.online/deka/13598/2557>